

TAALCULTUUR

LEONIE CORNIPS

That is tres naiice...

We zijn gewend talen als het Nederlands, Marokkaans Arabisch, dialect of Engels te zien als keurig ronde glazen knikkers die netjes naast elkaar liggen en niet mengen. In Nederland spreken de inwoners Nederlands, in Frankrijk Frans en in Swalmen *Zjwaams*. Talen zijn in dit idee begrensd door politieke en administratieve grenzen, en dus ook telbaar: het Nederlands is in Nederland een taal, *Zjwaams* in Swalmen een tweede, en Marokkaans Arabisch in Marokko een derde. Vooral sinds de negentiende eeuw, toen de moderne Europese natiestaten ontstonden, kijken taalkundigen en niet-taalkundigen naar talen alsof ze vastgeklonken zitten tussen vooral landsgrenzen. Maar niets is minder waar.

Laat ik eens wat talen noemen binnen lidstaten van de Europese Unie die normaliter buiten het gezichtsveld vallen. Het Bretons en Corsicaans in Frankrijk, Noord-Fries en Sorbisch in Duitsland, Friulisch en Sardijns in Italië, Mirandês in Portugal, Aragonees in Spanje, Schots-Gaëlsch en Cornisch in Groot-Brittannië tellen op nationaal niveau niet mee en mogen niet meedoen in het onderwijs.

Talen die in meerdere EU-lidstaten voorkomen zijn het Baskisch in Frankrijk en Spanje, Catalaans en Occitaans in Spanje, Frankrijk en Italië, Sami in Zweden en Finland en het Limburgs in Nederland en België. Sommige talen zijn minderheidstalen in een lidstaat maar een dominante taal in een ander land, zoals het Albanees in Italië en Griekenland, Kroatisch in Italië en Oostenrijk, Duits in Frankrijk, Italië, België en Denemarken, Sloveens in Oostenrijk en Italië, Zweeds in Finland en Fins in Zweden, Deens in Duitsland en ja, zelfs Nederlands in Noord-Frankrijk.

Dan zijn er de niet-territoriale talen die door de hele EU te horen zijn zoals het Romani en Jiddisch, en natuurlijk de talen die door migranten meegenomen zijn naar Europa.

Sociolinguïst Guus Extra heeft aan leerlingen van basisscholen en middelbare scholen in dertien

Nederlandse gemeenten tussen 1997 en 2001 gevraagd welke talen zij thuis spreken. 30 procent van de leerlingen – dat waren er 42.726 – geeft meer dan één taal op. Zij geven in totaal 96 talen op, in aflopende frequentie: Turks, Arabisch, Berber, Engels, Hindi/Hindustani, Papiament, Frans, Duits, Sranan Tongo, Spaans, Chinees, Koerdisch, Somalisch, Italiaans, Moluks Maleis, Urdu, Portugees, Servisch/Kroatisch/Bosnisch, Javaans, Farsi, Vietnamees, Grieks en Dari/Pashto.

Het idee dat alle talen als glanzende knikkers gescheiden van elkaar voorkomen in een eigen stukje territorium, is dus een mythe.

Vroeger was dat niet zo en nu ook niet, zoals Adriaan Hogervorst dat in zijn masterscriptie (Universiteit Utrecht) bespreekt.

Hij heeft van een vriendengroep van vijf studenten (twee vrouwen en drie mannen) tussen de 22 en 23 jaar oud onderzocht hoe zij in online groepsgesprekken op hun smartphones schrijven. Alle vijf zijn ze in Nederland geboren: twee hebben een Nederlandse achtergrond, één heeft een Nederlandse/Australische, één een Chinese/Indonesische en één een Indonesische/Nederlandse achtergrond. Allemaal spreken ze Nederlands als eerste taal.

Een student schrijft 'We kunnen ook nu *chillen*, *I have this*', dat keurig in het Nederlands begint en in het Engels eindigt. *Chillen* is oorspronkelijk Engels hoewel jongeren het niet meer als zodanig zullen herkennen. 'I have this' lijkt mij een letterlijke vertaling uit het Nederlandse 'Ik heb dit'. Een andere student schrijft: 'That is tres naiice'. Hoewel ik 'tres' als Frans zou analyseren, heeft het voor de jongeren geen associatie meer met die taal en 'nice' wordt speels gespeld als 'naiice'. Tweets verzonden in Horst aan de Maas laten dit mengen ook mooi zien, maar dan tussen dialect en Nederlands: 'Artieste veur KiKa gisteren groots success'. En in het Engels en Nederlands 'Who is ready voor carnavaaaaaall!?!'. Het laat zien dat mensen zich in hun taalgebruik niet aan nationale grenzen storen.

Leonie Cornips, bijzonder hoogleeraar Taalcultuur in Limburg aan de UM, over de relatie tussen gesproken talen en dialecten in Limburg en de daaraan ontleende identiteit.

